

PELLO ZUBIRIA

Irlandan ikusi, burbuila lehertu ostean zer datorren

Bi urte besterik ez: 2008ko udaberrian artean munduko politikari askok eredutzat aipatzen zuten Irlanda orain ez bakarrik kiebra jota dago, European beste inon baino odoltsuago erakusten ditu ondorioak herritarren bizimoduetan. Irlandarrak, greziarren gisa kalean oldartu gabe, atzeraldian eta txirotasunean murgildu dira luzerako.

IRLANDARRA NAIZ, ETXERIK EZ DUT, lagundu mesedez” dioen kartoiaren ondoan gaztetxo bat dager Dublin-go erdiguneko espaloian kuzkurtuta *The Guardian*en argazkian. Honela dio kronikaren lerroburuak: “Irlandako gazteak herritik ihesi doaz ekonomiaren hondamendia ilundu ahala”. Ikasleen sindikatuak adierazi du datozen bost urteetan 150.000 estudiante baino gehiagok egingo duela ihes uhartetik. Futbolariak ere alde egiten ari dira multzoka.

Gainbehera datorren nazio baten irudi latzak marrazten dituzte mundu osoko komunikabideek garaiotako Irlandaz ari direla. Karitatezko otordua ematen dituzten jangelak mukuru daudela deklaritzen dute arduradunek. Edozein kazetarik aurkitzen du auzo *chic* batean etxejabearen bat aitortuko diona baduela aldamenen familia bat tartera janari eske etortzen zaiona. Horietako batek *Guardian*eko kronikagileari esan dion legez “funtsean, hondoratzten ari den *Titanic* bati loturik goaz”.

Ez al zen, bada, Eire “tigre zelta” famatua, urte gutxitan Europako herrialderik atzeratuena aurreko muturrean jartzea lor zezakeen politika ekonomiko ultraliberalaren eredu? Oraindik 2008ko martxoan Bogotako merkataritzako ministroak *The Wall Street Journal*en Irlanda aipatzen zuen Karibe bazterrean ere

jarraitu beharreko modelotzat. Zer jazo zaio esmeraldazko irlari hamar urtez mundu osoari ikasgaiak eman ondoren leizean lurperaturik gertatze? Renaud Lambert-ek polito azaldu ditu *Le Monde Diplomatique*en Irlandak urte laburrotan egin dituen mutazioak, *Les quatre vies du modèle irlandais* artikuluan.

1994tik 2004ra arteko hamarkadan sekulako hazkunde tasak erdietsi zituen. Arrakastaren gakoa, Reagan eta Thatcherrek abiarazitako politika neoliberalak muturreraino eramatean omen zetzan. Irlanda munduko paradisu fiskalen artean kokatu zen: atzerriko konpainientzako ez zergarik eta ez kontrolik ia. Lamberten ustez, irlandarrei ezarritako planek antza handiagoa zuten Hego Amerikako herrialdeei inposatutako “egokitzapen estrukturalen” beste ezerekin baino, aitortu ez zen arran.

Faktore gehiagok lagundu zuen. Lambertek aipatzen du, adibidez, emakume irlandarren askapena, 1992an antisorgailuak legeztatu ondoren lan merkatuan multzo handian sartu zirelako. Bestalde, Europa baitan egonik, logika bazuen uharreak urte luzetako atzerapenetik ateratzeko urratsak egiteak. Baina Irlandaren beroaldia AEBetatik etorritako kapital eta enpresen aldarre onari zegoen tinkaturik.

The Helpful Engineer bloga egiten duen ingeniariak ipini du argazki hau Interneten: Irlanda hondamendira eraman duen Anglo Irish Bank-en egoitza eraikitzeke lanak geldirik daude 2009tik. Haizearen, euriaren eta itsasoko gatzaren mende ageri den betonezko eskeleto amaitu gabea, zeinena eta irlandarrek nozitu duten etxegintzako burbuila eragin duen bankuarena gainera, Eirek bizi duen kolapso egoeraren ikurra izan liteke. Argazki txikikoa da Morgan Kelly, 2006tik krisia iragartzen ari zena. Orduan idatzi zuen: “Azken bost urteok eman ditugu ikasten esportatzea eta lehiakortasuna ez zirela inportanteak, aberastu gintezkeela etxeak elkarri salduz. Orain urte latz batzuk beharko ditugu lezio hori ahaztu arte”. Berrikitan *The Irish Credit Bubble* argitaratu du. “Kontua da –idatzi du– daukagun etxe huts mordoak dela eta, datozen hamar urteetan ez dela kasik ezer eraikiko”.

2000tik landa AEBetako ekonomia makaltzearekin batera hoztu zen Irlandako sukarraldia. Nola suspertu ahula? Bill Clintonen ondoren Yankee erabilitako trikimailu berarekin: kreditu merkeak orokortu, bankuei kontrol guztiak kendu eta etxebizitzaren espekulazioari haize eman. Prezioak lainoetaraino doaz, etxe berriak perretxikoak legez ugaritzen dira, Estatuak zergen %17 eraikuntza berrietatik eskuratzen du.

Atlantida legez urperatzen

2004an Nazioarteko Diru Funtsak Irlanda laudatzen zuen gainerako estatuen artean. Fransesei eta alemanei ere hura jartzen zitzairen eredutzat, bankugintza liberalizatu, estatuen zerbitzuak pribatizatu eta eskubide sozialak kiskali zitzaizkion.

Festa-ondokoa 2008an iritsi zen, AEBetan hipoteka ustelek finantza sistema hankaz gora irauli zutenean. Dublingoko burtsa hondoratu zen, langabezia bi halakotu, Estatuaren dirusarrerak %13 jaitsi... Zerrenda ezaguna da, soluzioa bezala: gerrikoa estutze beldurgarria: funtzionarien soldatak jaitsi (%20 arte), familientzako laguntzak %10 murriztu, babes sozial guztietan guraizekadak.

Baina, halaz eta guztiz ere, Irlandak segitu du bi urte gehiagok eredu garri izaten. Zorionak eman zizkion Europako Batzordeak austeritate

planak hain zorrozki ezartzeagatik. Esanez bezala, “zuek zibilizatuagoak zarete greziar egoskor istilutsu horiek baino”. Eredugarri, bai, inbertsioak aurtu %30 jaitsita, kontsumoa izoztuta, soldadak eta laguntza sozialak gehiago jaitsita.

Greziar grebazaleek egin dezakete algar, 2010eko udan ikusi baita nabarmen Greziaren bide beretik segi behar zuela Irlanda txintxoak. “Inork ez du honez gero miraririk aipatzen, baizik eta irlandarren eredu, hainbeste lezio erakusten diguna. Adibididez, austeritate politiken eraginkortasunaz”. Esan nahi baita, gerrikoa estutzeroa kondenatutako herrialde ugarietatik bat baino gehiagok egin dezakeela eiretarren bide berdintsua. Hori entzunik, Madrilen

mende bizi garenoi begiratzen digute europar gehienek.

Hemendik ikusita Irlandan gertatuari ikasbideren bat atera nahi diot, bi izen bederen hartu beharko lituzke gogoan. Lehena Sean FitzPatrick, Eire osoa hamarkada baterako zorretan ito duen Anglo Irish Bankeko presidente ohia. Tarteka herritar haserretuak ibilaldian hurbiltzen zaizkio Greystones-en duen jauregi- ra. Ez da gutxiagorako, datozen seizortzi urteetan Dublingo gobernuak eskuratuko dituen zergak ia osorik Anglo Irishek egindako zuloa betetzeko izango dira eta.

Morgan Kelly ekonomialari gaztea da bestea, merezi luke hurbilagotik ezagutzea. Munduko *fenixio* nagusiek txaloka “tigre zelta” goraiatzan

zuten garai zoroetan abisatu zuen Kellyk gauzak lehertzeko zorian zeudela. 2006an idatzi zuen lehenbizikoz University College Dublin unibertsitateko ekonomiako irakasle honek: atzerakada ganean zela eta inork uste baino latzagoa izango zela. Batzuek eta besteek egurtu zuten irakaslea ederki.

2007an beste artikulua zorrotz bat plazaratu zuen *Irish Times* egunkarian, eta haren katastrofismoak erantzun ugariarako eman zuen berriro. Kelly ez da zurikeriatan ibiltzen, gordina eta lotsagabea ere badela diote. Finantza ministro Brian Lenihan-ekin izan zuen polemika sonatua. 2008an azaldu zen arrazoi zuela aurrikuspenetan, etxebizitzan eta kredituen burbuila lehertzen ari dela. AEBetan Nouriel Roubini ekonomialariak egin gogorarazten du. 2009tik irlandarrek adi entzuten diote Kellyri. Honek urte beltzak iragarri dizkie.

“2015erako ikusita edukiko dugu zer gertatzen den lana falta denean. Irlanda planifikatu gabeko esperientzia sozial erraldoi baten hasieran dago, zeinak erakutsiko baitu nola eragiten dion langabezia gero eta handiagoak delinkuentziari, etxe barruko bortizkeriari, drogen abusuari, suizidioari eta bestelako patologia sozial ugariari”. Xomaia igotzearen parean etxebizitzan balioak erdira edo gutxiagora apalduko dela uste du.

Ikusiko omen dira auzo osoak hondamendian murgiltzen. Korruptzioa handitzen. Eta AEBetan *Tea Party* sonatua bezalatsu, Irlandak ezagutuko omen du mugimendu eskuin-muturreko, Europaren kontrako eta antisindikala indartzen. ■

ZINKUNEGI OPTIKA

Garantia.

Egunez egun zure konfiantza geureganatzen dugu,
produktu berriak eta zerbitzu berriak etengabe bilatuz.

Hernani, 23 · 20004 Donostia · T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com · www.zinkunegioptika.com

